Experts

Membuka Mata Terhadap 'Defisit Sosial': Mengurus Jurang dalam Masyarakat Majmuk Malaysia

Mon, 11/03/2025 - 16:13

Perbincangan tentang perpaduan di Malaysia tidak akan lengkap tanpa merujuk kepada konsep Defisit Sosial. Istilah ini diperkenalkan oleh Profesor Ulung Datuk Dr. Shamsul Amri Baharuddin dan menjadi salah satu komponen penting dalam kerangka Indeks Perpaduan Nasional (IPNas) serta Dasar Perpaduan Negara. Ia bukan sekadar istilah akademik, tetapi gambaran terhadap realiti hubungan sosial yang masih berhadapan dengan pelbagai jurang dan cabaran dalam masyarakat majmuk Malaysia.

Jika perpaduan ialah matlamat yang diidamkan, dan kesepaduan ialah keadaan hidup bersama dalam suasana aman, maka defisit sosial ialah segala kekurangan, ketegangan, dan ketidakpuasan yang wujud antara kumpulan masyarakat. Ia menggambarkan ruang kegagalan dalam sistem sosial yang perlu ditangani melalui proses Penyatupaduan secara aktif dan berterusan.

Maksud dan Sifat Defisit Sosial
Secara mudah, defisit sosial bermaksud kekurangan atau jurang dalam hubungan sosial yang memerlukan usaha penyatupaduan untuk ditangani. Kekurangan ini timbul akibat perbezaan persepsi, kepentingan, dan pengalaman hidup dalam kalangan pelbagai kelompok. Ia boleh berlaku di peringkat individu, keluarga, komuniti, mahupun di peringkat negara.

Defisit sosial perlu dilihat sebagai satu realiti yang tidak boleh dielakkan dalam negara yang dibina atas asas kepelbagaian. Ia bukan tanda kegagalan, tetapi amaran bahawa kestabilan sosial tidak boleh diambil mudah. Dalam konteks Malaysia, defisit sosial menandakan bahawa walaupun kita menikmati keamanan dan keharmonian, wujud retak kecil yang boleh merebak jika tidak diurus dengan baik.

Kategori Utama Defisit Sosial di Malaysia

Kajian oleh Institut Kajian Etnik (KITA), Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), mendapati defisit sosial muncul dalam pelbagai bentuk yang mencerminkan keunikan serta cabaran masyarakat Malaysia. Antara kategori utama yang dikenal pasti termasuk:

1. **Etnisiti:** Stereotaip, prejudis, dan diskriminasi antara kaum yang masih wujud dalam bentuk halus dan terbuka.

2. **Agama:** Kekurangan kefahaman dan rasa hormat terhadap penganut agama lain yang boleh menimbulkan ketegangan sosial.

3. **Kelas Sosial:** Jurang pendapatan dan kekayaan yang besar, yang sering pula berkait dengan garis etnik dan kawasan tempat tinggal.

4. **Pendidikan:** Perbezaan aliran sekolah yang secara tidak langsung memisahkan generasi muda sejak kecil.

5. **Bahasa:** Penguasaan bahasa kebangsaan yang tidak seimbang antara kaum dan wilayah, menjejaskan komunikasi lintas budaya.

6. **Jurang Generasi:** Perbezaan nilai dan pandangan dunia antara generasi lama dan baharu, terutama dalam penggunaan teknologi serta media sosial.

7. **Jantina atau Gender:** Isu ketidakseimbangan peluang, diskriminasi dan stereotaip terhadap wanita dalam pelbagai sektor.

8. **Politik Federalisme:** Perbezaan pandangan antara Semenanjung Malaysia dengan Sabah dan Sarawak, termasuk isu yang berkaitan dengan Perjanjian Malaysia 1963.

9. **Ruang Bandar dan Desa:** Ketidakseimbangan pembangunan, infrastruktur dan peluang ekonomi antara kawasan bandar dan luar bandar.

10. **Media:** Penyebaran maklumat palsu dan ujaran kebencian yang mengikis kepercayaan serta toleransi masyarakat.

Defisit-defisit ini bukan sahaja mencerminkan masalah hubungan etnik secara langsung, tetapi turut berkait dengan isu struktur ekonomi, pendidikan dan politik. Semua aspek ini saling berhubung dalam membentuk jaringan sosial negara.

Defisit Sosial dan Kegagalan Asimilasi

Salah satu persoalan penting yang timbul ialah mengapa defisit sosial lebih sesuai dibincangkan dalam konteks Malaysia berbanding konsep lama seperti asimilasi. Model asimilasi (A + B + C = A) beranggapan perpaduan tercapai apabila kelompok minoriti menyerap budaya majoriti. Pendekatan ini ditolak di Malaysia kerana bertentangan dengan semangat Rukun Negara dan prinsip Perpaduan dalam Kepelbagaian.

Malaysia memilih pendekatan integrasi, bukan asimilasi. Namun, integrasi tidak bermakna masalah telah selesai. Defisit Sosial menjadi bukti bahawa masyarakat kita masih berhadapan dengan ketegangan yang tersembunyi. Hubungan antara kaum, agama dan wilayah mungkin kelihatan tenang, tetapi sebenarnya berada dalam keadaan tegang yang stabil. Keadaan ini boleh berubah menjadi konflik jika jurang sosial dibiarkan tanpa penyelesaian.

Menangani Defisit Sosial Melalui Penyatupaduan

Kunci utama dalam menangani defisit sosial ialah proses penyatupaduan. Ia bukan langkah sementara, tetapi usaha berterusan yang melibatkan semua pihak; kerajaan, masyarakat sivil, dan individu. Penyatupaduan perlu berasaskan tiga prinsip utama:

1. **Tawar-menawar (*Bargaining*):** Usaha mencari titik persetujuan melalui rundingan politik dan dasar.

2. **Perundingan (*Negotiation*):** Dialog dan perbincangan terbuka antara kumpulan etnik, agama dan organisasi masyarakat.

3. **Mediasi (*Mediation*):** Penglibatan pihak ketiga untuk menyelesaikan konflik atau salah faham.

Semua proses ini harus berlaku dalam Tapak Integrasi, iaitu ruang dan situasi yang mempertemukan pelbagai kelompok masyarakat. Tapak ini boleh bersifat formal seperti Parlimen, sekolah dan institusi kerajaan, atau bersifat tidak formal seperti pasar, kedai kopi dan aktiviti komuniti setempat.

Penyatupaduan memerlukan kesediaan untuk saling memahami dan menghormati perbezaan. Ia juga menuntut dasar awam yang inklusif dan saksama. Misalnya, Dasar Pendidikan perlu menekankan nilai bersama dan meningkatkan interaksi antara kaum. Begitu juga Dasar Ekonomi perlu memastikan peluang yang adil untuk semua rakyat tanpa mengira latar belakang.

Menuju Kedewasaan Sosial dan Nasional

Menghayati konsep defisit sosial ialah langkah penting ke arah kedewasaan bernegara. Ia mengingatkan kita bahawa perpaduan bukan keadaan yang statik, tetapi proses yang sentiasa bergerak. Keamanan yang kita nikmati hari ini bukan jaminan bahawa semuanya baik-baik sahaja. Ia bergantung kepada sejauh mana kita sanggup terus memperbaiki hubungan antara satu sama lain.

Masyarakat Malaysia perlu sedar bahawa mengurus defisit sosial bukan sekadar tugas kerajaan, tetapi tanggungjawab bersama. Rakyat harus memainkan peranan dalam memupuk kefahaman, menolak prejudis dan memperkuat jaringan sosial. Dalam dunia digital yang semakin terpecah, usaha ini menjadi lebih mendesak.

Akhirnya, memahami defisit sosial bukan bermakna menumpukan pada kelemahan, tetapi pada potensi untuk memperkukuh kekuatan sosial negara. Ia membuka ruang untuk memperbaiki dasar, memperbetulkan persepsi, dan membina keyakinan antara rakyat.

Perpaduan tidak diukur melalui ketiadaan konflik semata-mata, tetapi melalui keupayaan kita mengurus perbezaan dengan matang dan beradab. Itulah makna sebenar menjadi sebuah negara majmuk yang dewasa dan berdaya tahan.

Oleh: Ahmad Ibrahim
E-mel: ahmadbi@umpsa.edu.my

Penulis ialah Pensyarah, Pusat Sains Kemanusiaan (PSK), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

- 1647 views

View PDF